

בית הדין העליון The High Legal Tribunal

עתירה 9-24

מנהלת ליגת העל בכדורסל לגברים
ע"י עוה"ד חגי אשלגי ובר לאודון

נ ג ד

1. רון וורוטיצקי – ראש מנהלת הליגה הלאומית בכדורסל
 2. איגוד הכדורסל בישראל, ע"י עו"ד יוודן קוריצקי
 3. הפועל באר שבע
 4. ע"י כפיר ארזי יו"ר הפועל באר שבע
 5. הפועל אילת
 6. ע"י טל פנח יו"ר הפועל "יוסי אברהמי" אילת
 7. הפועל גליל עליון
 8. ע"י טמיר אברהמס יו"ר הפועל "נופר אנרגיה" גליל עליון
 9. מכבי רחובות
 7. הפועל גליל עליון
 8. אליצור נתניה
 9. עירוני נהריה
- משיבות 6-9 ע"י עו"ד אורי כהנא

פסק דין

בעתירה זו מגולמת דרישה של מנהלת ליגת העל בכדורסל לגברים ["המנהלת"] לשנות את הסדרי הירידה מליגת העל והעלייה אליה בתום עונת המשחקים 2023-24. ההסדר המוצע, שאכיפתו נדרשת בפסק דין של בית דין זה, הוא של עלייה "אוטומטית" אל ליגת העל של קבוצה אחת בלבד; זו שתסיים במקום הראשון בליגה הלאומית בתום עונת המשחקים וירידה של קבוצה אחת מליגת העל אל הליגה הלאומית. לחילופין, המנהלת מציעה הסדר שמכוחו תוכרע שאלת עלייה של קבוצה נוספת מן הליגה הלאומית, או היוותרות בליגת העל של הקבוצה שתסיים אחרונה בליגה זו, במשחק מבחן שייערך בין האחרונה בליגת העל לבין השנייה בליגה הלאומית.

איגוד הכדורסל בישראל ["האיגוד"], מתנגד לעתירה וכמוהו גם המשיבות 6-9 שהן קבוצות מן הליגה הלאומית שנאבקות על מיקום ראשון ושני בטבלה¹. המשיבות 3-5 הן קבוצות מליגת העל שנאבקות על מיקום בטבלה שאינו מוליך לירידה ושמבקשות "להקפיא" את הירידה בעונה זו או, למצער, לקבל את ההצעה החליפית של העותרת (קיום משחק מבחן)².

¹ ביני לביני משיבות 6 (מכבי רחובות) ו-9 (עירוני נהריה) לא הצליחו במאבק המיקום ואין להן עוד עניין בעתירה
² ביני לביני הוכרע המאבק על מיקומי הקבוצות בליגה; מיקום המשיבות 3 (הפועל באר שבע) ו-5 (הפועל גליל עליון) מיייתר את עניינן בעתירה. מקבוצות ליגת העל נותרה רק הפועל אילת כבעלת עניין בעתירה ובתוצאותיה.

הנסיבות

1. עובר לעונת משחקי האליפות 22-23 נהג הסדר שמכוחו בסיום עונת משחקים נקבעו יורדת אחת מליגת העל ועולה אחת מן הליגה הלאומית.
2. ביום 22.9.2022 נערך "מתווה לסיום המחלוקת בין איגוד הכדורסל לבין מנהלת ליגת העל" שמשקף הסכמה בין האיגוד לבין המנהלת שלפיה בתום עונת המשחקים 2022/23 תעלינה שתי קבוצות מן הליגה הלאומית לליגת העל וקבוצה אחת תרד מליגת העל לליגה הלאומית (תתגבש ליגת על בת 13 קבוצות). בסיום עונת המשחקים 2023/24 תעלינה שתי קבוצות מן הליגה הלאומית לליגת העל וקבוצה אחת תרד מליגת העל אל הלאומית (תתגבש ליגת על של 14 קבוצות). בעונת המשחקים 2024/25 ישחקו בליגת העל 14 קבוצות ["המתווה"].
3. במתווה כלולה גם פסקת הסכמה ש"איגוד הכדורסל הוא הריבון בעניין ניהול הכדורסל בישראל"³
4. המתווה אושר בידי הנהלת האיגוד בישיבה מיום 16.11.2022 ["החלטת נובמבר 22"].
5. ביום 7.10.2023 פרצה מלחמת "חרבות ברזל" שגרמה גם לשיבוש התנהלות ליגות הכדורסל בישראל.
6. בראשית חודש נובמבר 2023, עקב השלכות המלחמה, החליטה מנהלת הליגה הלאומית ["מנהלת הלאומית"] שבעונת המשחקים 2023-24 ["העונה הנוכחית" או "העונה"] לא ישתפו שחקנים זרים במשחקי קבוצות הליגה הלאומית. מנהלת הלאומית היא גורם מגורמי איגוד הכדורסל ואין לה כוח מאסדר משל עצמה. החלטת מנהלת הלאומית אושרה ב-6 בנובמבר 2023 בידי הנהלת האיגוד ["החלטת אי שיתוף זרים"].
7. ביום 21.2.2024 קוים דיון בהנהלת האיגוד, נוכח השלכות המלחמה, בעניין העלייה והירידה בסיום העונה הנוכחית. הוחלט: "ההנהלה מאשררת שיהיו שתי עולות מהלאומית לליגת העל וכי הדיון בנושא העולות והיורדות ובהשלכות בשל כך יהיה בוועדה המקצועית של האיגוד" ["החלטת פברואר 24"]⁴
8. ביום 17.4.2024 התכנס דירקטוריון המנהלת, דן בסוגיית העלייה לליגת העל והירידה ממנה והחליט: "לקבוצה הראשונה מהליגה הלאומית נשמרת הזכות אוטומטית לעלות ליגה; הקבוצה שתסיים אחרונה בליגת העל תשחק מול הקבוצה שמסיימת במקום השני בליגה הלאומית על הזכות לשחק בליגת העל; לא יהיו יותר מ-14 קבוצות בליגת העל..." ["החלטת המנהלת"].
9. ביום 21.4.2024 שלח ארי שטיינברג, יו"ר המנהלת מכתב אל הנהלת האיגוד, יו"ר מנהלת הלאומית, קבוצות ליגת העל וקבוצות הפלייאוף של הליגה הלאומית. במכתב מצוטטת החלטת המנהלת ומוסבר בסיס הטיעון המשפטי לדרישת המנהלת לשנות את סדרי העלייה והירידה שנקבעו במתווה.
10. ביום 30.4.2024 הגיב רון וורטיצקי, יו"ר מנהלת הלאומית, למכתבו של יו"ר המנהלת במכתב שבו מצוינת כפיפות קבוצות הליגה הלאומית להחלטות איגוד הכדורסל. במכתב הובהר כי החלטות מהחודשים נובמבר 22 ופברואר 24 של האיגוד נותרו בעינם ומשכך תהיינה שתי עולות מן הליגה הלאומית בתום העונה הנוכחית.
11. ביום 8.5.2024 הוגשה עתירה זו.

³ כוחו ה"ריבוני" של האיגוד מיוסד על הוראות הדין (חוק הספורט תשמ"ח – 1988)

⁴ מפרוטוקול הדיון עולה שהפניה לקיים את הדיון נעשתה בידי חבר ההנהלה רמי כהן "עקב חשש של קבוצות ליגת העל שלמלחמה השפעה מכרעת על בניית סגלים, החזרת זרים וכו'... ובהתחשב בעובדה שהליגה השנייה משוחקת ללא זרים". רמי כהן הציע שלא ייפגע ההסדר של עליית שתי קבוצות מן הליגה הלאומית אך יש לקיים חשיבה ולמצוא פיתרון לליגת העל.

12. התקיים דיון בפני בית הדין והצדדים חידדו את טענותיהם וענו לשאלות חברי ההרכב. בסיום הדיון בעתירה ערך בית הדין פנייה אל האיגוד והמנהלת לגבש בתוך, שבוע ימים, הסדר מוסכם שבגדרו תישקל האפשרות "להקפיא" את הירידה מליגת העל בעונה הנוכחית ולאפשר עלייה של שתי קבוצות מן הלאומית. מאחר שהפנייה נובעת מן הנסיבות החריגות של המלחמה הוצע שההסדר יחול בעונה זו בלבד. הובהר בפנייה שאם לא תושג הסכמה בין הצדדים יינתן פסק דין בעתירה.
13. ב-28.5.2024 התקבלה תשובה לפניית בית הדין שממנה עולה שלא הושגה הסכמה.

עיקר טיעוני המנהלת

14. טיעוני המנהלת מיוסדים על שלושה ראשים: (1) הסדר כובל שאינו חוקי; (2) הפרת הנחת בסיס שביסוד המתווה; (3) בטלות המתווה בשל קיום נעדר תום לב.

הסדר כובל שאינו חוקי

15. החוק למניעת תחרות כלכלית תשמ"ח - 1988 ["חוק מניעת תחרות"] אוסר את עריכתו של הסדר כובל.

"הסדר כובל הוא הסדר הנעשה בין בני אדם המנהלים עסקים, לפיו אחד הצדדים לפחות מגביל עצמו באופן העלול למנוע או להפחית את התחרות בעסקים בינו לבין הצדדים האחרים להסדר, או חלק מהם, או בינו לבין אדם שאינו צד להסדר" [סעיף 2(א) של חוק מניעת תחרות]

- הסדר כבילה שעניינו "כמות הנכסים או השירותים שבעסק, איכותם או סוגם" נחשב כהסדר כובל (סעיף 2(ב) (4) של החוק).

16. החלטת אי שיתוף זרים יצרה "הסדר כובל" מאחר שיש בה משום הגבלת התחרות בין קבוצות הליגה הלאומית לפי שהיא מצמצמת את יכולתן של הקבוצות לשפר את "איכות המוצר" ומביאה לירידת רמת המשחק של הקבוצות שהיא פועל יוצא מאי שיתוף שחקנים זרים.

17. ההסדר הכובל של אי שיתוף שחקנים זרים לא אושר כדבעי בהתאם לדין ולכן הוא בגדר הסדר לא חוקי. אי חוקיות ההסדר משתלבת במתווה כחלק בלתי נפרד ממנו. לפיכך המתווה נגוע באי חוקיות.

18. המתווה, כהסכם בלתי חוקי, הוא הסכם פסול מעיקרו [סעיף 30 של חוק החוזים (חלק כללי) תשל"ג – 1973]. פסילת ההסכם מחזירה לתוקף את ההסכמות שקדמו למתווה שמכוחן מתקיימת זכות עלייה לליגת העל לקבוצה אחת בלבד.

הפרת הנחת בסיס שביסוד המתווה

19. הנחת בסיס שמצויה – אף כי אינה מפורשת – ביסוד המתווה גורסת שעליית שתיים מקבוצות הליגה הלאומית לליגת העל תיקבע לאחר עונת משחקים תחרותית, עונה שמבוססת על עוצמה ואיכות מיטבית של הקבוצות המתחרות וכאשר הזרים הם חלק בלתי נפרד מהליגה. הדבר הוא בגדר הכרח כדי להבטיח שהקבוצות העולות הן בעלות איכות שתאפשר להן להתמודד בהצלחה עם קבוצות ליגת העל.

20. ההחלטה בנוגע לאי שיתוף הזרים בהכרח הורידה, משמעותית, את רמת הקבוצות המתחרות בליגה הלאומית. מכאן ששתי הקבוצות שאמורות להיות מוכרזות כעולות הן אמנם הטובות ביותר בליגה הלאומית אולם מדובר בליגה מוחלשת בה רמת הקבוצות שאמורות לעלות איננה מתאימה ברמתה לדרישות המזעריות של הליגה העליונה. ליגה בה לא שיחקו זרים.

21. המנהלת מחויבת כלפי נותני החסות, המפרסמים, האוחזים בזכויות שידור וקהל הצופים לקיום ליגה בעלת איכות גבוהה. התובנה האמורה מצויה ביסוד ההסכמה של המנהלת למתווה. משנשמט האדן המרכזי של המתווה קורס ומתמוטט המתווה כולו.

בטלות המתווה בשל קיום נעדר תום לב.

22. משך שנים ארוכות נוהג בליגה הלאומית העיקרון שזו ליגה תחרותית, מקצועית וששתי אלה ניזונות, בין היתר, מרמה ספורטיבית ששילוב שחקנים זרים הוא אחד ממקורותיה.
23. פגיעה בעיקרון האמור עולה כדי מימוש המתווה (ההסכם) שלא בדרך המקובלת.
24. הדין מורה ש"בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב..." [סעיף 39 של חוק החוזים (חלק כללי)]. בדין אין לומר שהמתווה קיים בדרך המקובלת וממילא גם לא בתום לב.

עיקר טיעוני האיגוד

25. אלה עיקרי הטענה של איגוד הכדורסל: (1) שיהוי ומניעות; (2) החלטת אי שיתוף זרים אינה נפסלת מכוח דיני התחרות; (3) המתווה ויישומו אינם מגלמים הפרה חוזית כלשהי.

שיהוי ומניעות

26. החלטת אי שיתוף זרים התקבלה בהנהלת האיגוד ביום 6.11.2023. בעד ההחלטה הצביעו, בין היתר, ששה מבין יושבי ראש קבוצות בליגת העל. אין טענה שגורמי המנהלת לא היו מודעים להחלטה. משך חודשים ארוכים התנהלה הליגה הלאומית ללא שחקנים זרים מבלי שגורמי המנהלת מעלים כל טענה או השגה על המציאות הזאת. יושבי הראש של קבוצות ליגת העל, שחברים בדירקטוריון המנהלת ובהנהלת האיגוד, לא הסתייגו גם מההחלטה בחודש פברואר 24 שאשררה את המתווה לרבות רכיב העלייה של שתי קבוצות מן הליגה הלאומית.

27. המנהלת התעוררה לראשונה באפריל 2024 לקבל החלטה (שאינה בסמכותה) להגביל את העלייה מן הליגה הלאומית לקבוצה אחת. העתירה הוגשה במאי 2024. מהלכים אלה התרחשו בעת שהליגה הלאומית התקרבה מהלך שבועיים ימים אלי סיום העונה.

28. המציאות הזאת משקפת, הלכה למעשה, הסכמה עם ההחלטה בדבר אי שיתוף זרים. לכל הפחות הנסיבות משקפות אי הסתייגות של המנהלת מן ההחלטה.

29. משהניחה המנהלת לליגה הלאומית להתנהל משך כששה חודשים בלי לעורר השגה בעניין הזרים, נוצר "מעשה עשוי" שהוא כשלעצמו מקים מחסום של מניעות כנגד הגשת העתירה המאוחרת. הדעת אינה סובלת טענה לפסלות ההחלטה בדבר אי שיתוף זרים לאחר שעונת המשחקים (כמעט) הסתיימה. זה שלב שבו לא ניתן להסב את גלגלי הזמן ועמם את המציאות לאחור.

30. מהלכי המנהלת לקו בשיהוי כבד מכל זווית ומימד. קבוצות הליגה הלאומית התנהלו לאורך מלוא עונת המשחקים בידיעה ברורה ששתיים מהן תעלינה ליגה. שינוי כללי המשחק בסיום המשחק פוגע באינטרס הסתמכות שלהן.

החלטת אי שיתוף זרים אינה נפסלת מכוח דיני התחרות

31. החלטת אי שיתוף זרים אינה נפסלת מכוח דיני התחרות. מסקנה זו נגזרת מכך שהחלטה התקבלה: (א) בידי האיגוד כגוף מאסדר שסמכויותיו מעוגנות בדין; (ב) איסור עריכת הסדר כובל מוחל על גופים עסקיים ואינו חל על האיגוד שהוא תאגיד שלא למטרות רווח; (ג) ההחלטה שלא לשתף זרים כשלעצמה אינה הסדר כובל.

32. מפסיקת בתי המשפט בעניין היקף התחולה של דיני התחרות נגזרת "שלילה מכללא של דיני ההגבלים העסקיים מקום שאלה מתנגשים עם הסדרים סטטוטוריים באופן שאינו מאפשר להחיל את שתי מערכות הדינים, זו לצדה של זו, על אותו מונופולין, וכאשר הפרשנות המשפטית הראויה מחייבת (וכך יהא הדבר בדרך כלל) להעדיף את ההסדר הסטטוטורי הספציפי החל על אותו מונופולין"⁵. הגיון הפסיקה נעוץ בכך ש"לא ייתכן כי את שהתיר המחוקק ביז אחת [סמכויות סטטוטוריות] שולל הוא ביזו השנייה [דיני התחרות]"⁶.

33. על פי הפסיקה הזאת יש לקבוע שהחלטות הנוגעות לשיתוף או אי שיתוף שחקנים זרים כמו גם החלטות ונהלים לעניין ירידה ועליית ליגה הן החלטות שנובעות מסמכותו של האיגוד כגורם מאסדר שכוחו מעוגן בחוק הספורט. דיני התחרות נסוגים מפני החלטות כאלה שבסיסן נטוע בסמכות לפי חוק.

34. סעיף 2 של חוק התחרות מחיל את האיסור לערוך הסדר כובל על גופים המנהלים עסקים. כך עולה בפירוש מלשון הוראת החוק: "הסדר כובל הוא הסדר הנעשה בין בני אדם המנהלים עסקים". איגוד הכדורסל אינו "מנהל עסקים". האיגוד מוגדר בחוק הספורט כ"תאגיד שלא למטרות רווח". ממילא ההסדרים שהאיגוד קובע, לשם התנהלות משחקי הליגה, אינם פועל יוצא של התנהלות עסקית ואינם מהווים "הסדר כובל".

35. אף גם זה. החלטת אי שיתוף זרים לא כוונה לצמצם את התחרותיות בין קבוצות הלאומית ולא צמצמה אותה הלכה למעשה. ההחלטה לא פגעה ב"איכות המוצר" ולא נועדה להגביל את רמתו.

36. יסודה של ההחלטה במציאות שנוצרה בעקבות המלחמה שבה רוב מוחלט של הזרים עזבו את המדינה ונוצר קושי עצום להחזירם, בין היתר משום שהמשחקים מתנהלים, בחלקם, באזורים סמוכים מאד לאזורי הלחימה. ההחלטה נועדה למנוע "תחרות פרועה" שבגדרה קבוצות חזקות, שממוקמות במרחק ניכר מאד מאזורי הלחימה ושלחן כוח כלכלי גדול יחסית, יזכו ביתרון בלתי הוגן. הייתה זו החלטה מאוזנת ששימרה את התחרותיות (ובמובנים מסוימים אף הגבירה אותה) וניתבה אותה אל מיצוי התועלת שבתחרות במקום מיצוי הכוח ההרסני של תחרות.

המתווה ויישומו אינם מגלמים הפרה חוזית כלשהי.

37. איגוד הכדורסל הוא הגורם המוסמך על פי הדין לקבוע הן את סדרי העלייה והירידה והן את כללי שיתוף הזרים בליגה הלאומית. עניין העלייה והירידה שולב גם במתווה. הדבר נבע מן הרצון לסיים מחלוקת חריפה שהתגלעה בין האיגוד לבין המנהלת. מצד האיגוד לא ננקט שום מהלך שאינו עולה בקנה אחד עם המתווה.

38. המתווה נחשב ל"הסכם סגור" שמקיף את כל התניות שנכללו בו. לאחר שנכרת "הסכם סגור" אין להוסיף ואין לגרוע ממנו זולת דברים שהוסכמו בין הצדדים במפורש. שיתוף זרים, מספר הזרים או אי

⁵ ערר(י-ם) 7/95 "בזק" החברה הישראלית לתקשורת נ' הממונה על ההגבלים העסקיים
⁶ ה"פ [ת"א] הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' שירותי פרסומת בשידור

שיתוף זרים בליגה הלאומית לא היו חלק מן ההסכם משום שאין זה עניין למנהלת לענות בו. על כן אין לקרוא תנאי מכללא בהסכם כאילו כריתתו מושתתת על הנחה בדבר שיתוף שחקנים זרים.

עיקרי הטיעון של המשיבות, קבוצות הליגה הלאומית

39. המשיבות, שהן קבוצות הליגה הלאומית שמשתתפות בגמר סל (פלייאוף) של הליגה הלאומית⁷, שותפות לכל הטיעונים שנשמעו מפי בא כוח האיגוד.
40. המשיבות הוסיפו טענות סף לסילוק העתירה בשל אי צירוף משיבים ראויים, חוסר סמכות לדון בסוגיות של הסדר כובל וחוסר ניקיון כפיים מצד המנהלת.
41. המשיבות ביארו את החשיבות של החלטת אי צירוף זרים שיסודה במצב החירום הלאומי והשלכותיו. הימנעות מהחלטה כזאת הייתה עלולה לגרום לנזקים שעולים כמה מונים על ה"נזק" (שלשיטתן כלל לא התרחש) שנעוץ באי שיתוף הזרים.
42. עוד הראו המשיבות שטיעון המנהלת שדרך ההתנהלות של הליגה הלאומית (ללא זרים) עלולה לגרום לצירופן של קבוצות חלשות לליגת העל, משולל היגיון. שהרי דרך העולם היא שהקבוצות שעולות לליגת העל משנות את פניהן בכל הקשור לסגל המקומי והזר. זה כדי להתאים את הרמה לזו שנדרשת להתמודדות בליגת העל. אין, אם כן, לאי שיתוף זרים במשחקי הליגה הלאומית כל השלכה על גיבוש קבוצה איכותית לקראת משחקי בליגת העל.

הפועל אילת⁸

43. יו"ר הפועל אילת הציג לפני בית הדין, בעל פה ובכתב, את הקשיים הרבים שעמדו בדרכה של הקבוצה לעת זו של מלחמה. באורח יחסי קשייה של אילת גדולים משל רוב קבוצות ליגת העל. חרף המציאות הקשה נדרשה אילת לעמוד ברף גבוה (מבחינת שיתוף זרים והשקעת משאבים) של ליגת העל. נוכח זה, הטבלה אינה משקפת תוצאה ספורטיבית ראויה. טובת הספורט מצדיקה הקפאה של הירידה בשנה זו. החלטת הקפאה כזאת לא צריכה לפגוע בעלייה מן הליגה הלאומית. לתוצאה כזאת אפשר להגיע על ידי הגדלת מספר הקבוצות בליגת העל לכדי 15 קבוצות. הסדר כזה לא יקפח הן את העולות מן הלאומית והן את קבוצות ליגת העל. ההסדר כרוך בהשגת מימון כספי הולם שאותו יש לגייס ממקורות שונים לרבות מקורות ממשלתיים כחלק מנזקי המלחמה; או שקבוצות ליגת העל תחלקנה את המשאבים ביניהן באופן שייגרע מכל אחת מהן קצת. העובדה שהאיגוד והמנהלת לא הגיעו להסכמה בעניין מסגרת הסדר ברוח זה אינה נובעת מפגם בהצעה אלא מאינטרסים שונים שמשפיעים על האיגוד מזה ועל המנהלת מזה.

דיין

44. לא מצאנו בעתירה זו, על שלושת ראשי העיקר שלה, בסיס לאכיפת שינוי במתווה העלייה והירידה שנקבע כדין בידי האיגוד. נבאר טעמינו בקצירת אמרים.

שיהוי ומניעות

⁷ בעת כתיבת הדברים האלה כבר הסתיימו משחקי הגמר סל ונקבעו שתי הקבוצות שאמורות לעלות לליגת העל ⁸ בסיים משחקי ליגת העל מוקמה הפועל אילת במקום האחרון. היא נותרה בעלת העניין בעתירה היחידה מקרב קבוצות ליגת העל.

45. המתווה גובש בחודש ספטמבר 2022 עובר לפתיחת עונת המשחקים 2022-23. משחקי הליגות והסדרי העלייה והירידה התקיימו בעונת המשחקים 2022-23 על פי המתווה ללא עוררין. עונת המשחקים 2023-24 (העונה הנוכחית) נפתחה בידיעה ברורה של האיגוד, המנהלת והקבוצות המשתתפות (ליגת העל והליגה הלאומית) שהעונה תתנהל על פי המתווה. הקבוצות, בכל הרמות, תכננו תוכניותיהן ומימשו אותן בהתאם למתווה. שום גורם, ובכלל זה המנהלת, לא העמיד את הקבוצות על כך שבתום העונה, בדיעבד, תועלה מצד המנהלת דרישה לשינוי בסדר העלייה והירידה.

46. דרישת המנהלת לשינוי בסדרי העלייה (בעיקר) והירידה (פחות, אם בכלל) מושתתת על החלטת אי שיתוף זרים. ההחלטה באה לעולם זמן קצר מאד לאחר פתיחת עונת המשחקים ולכאורה, לפי הטענה, שינתה את הנחות הבסיס של המתווה. אולם אף על פי ש"שינוי הנחות הבסיס של המתווה" היה גלוי וידוע למנהלת למן יומו הראשון, הרי המנהלת, במשך כששה חודשים, שקטה על שמריה ולא עשתה דבר לשם שינוי.

סדרי העלייה והירידה. בששת החודשים הללו משחקי הליגות התנהלו במאמצים יוצאי דופן שהם כורח המלחמה, מצד כל הקבוצות, לשם השגת מטרותיהן הספורטיביות. סמוך לקראת הסיום יצאה מלפני המנהלת החלטה (הצהרתית במהותה) שכמו אומרת לקבוצות הליגה הלאומית כי "מִנְגַד תְּרָא [ו] אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תְּבֹא [ו]"⁹.

47. בהתנהלות המנהלת מגולמת מניעות מובהקת שהיא תוצאה של הסכמה רצופה ונמשכת עם קיום המתווה תוך מודעות לנסיבות ולהחלטות השונות.

48. העתירה צריכה להיחסם גם מחמת שיהוי שחל ביחס להגשתה. נקיטת "שב ואל תעשה" במשך כחצי שנה כשכל הנסיבות הצריכות לעניין ידועות לעותרת במלואן היא השתוות חסרת פשר במובנה ה"אובייקטיבי" ופגיעה "סובייקטיבית" בציפייה ובהתנהלות לאור הציפייה של קבוצות הליגה הלאומית.

49. אכן שיהוי - ואפשר שגם מניעות מטעמים אחרים - עשויים לסגת מפני הפרת חוק (אולי גם חוזה) בוטה וקשה מצד האיגוד כגוף דו-מהותי שעיקר דיני המנהל הציבורי חלים עליו. אולם הנזק לליגת העל, כתוצאה מהחלטת אי שיתוף זרים, שיתבאר להלן כמזערי, אינו עולה בקנה אחד עם ערעור מוחלט של הוודאות בקרב קבוצות הליגה הלאומית על נזקיה הישירים והעקיפים.

50. מוצדק לדחות את העתירה על הסף מטעמי שיהוי ומניעות וכפי שנראה להן דחיית העתירה מוצדקת גם לגופה.

הסדר כובל

51. האבן הראשה של העתירה, לשיטת העותרת, מגולם בטענה שהחלטת אי שיתוף זרים היא במהותה "הסדר כובל" שאינו חוקי¹⁰. עיון בדין ובפסיקה ובהשלכות של אלה על הנסיבות שבבסיס העתירה מוליך למסקנה שספק רב אם יש בהחלטת אי שיתוף זרים משום "כבילה" של התחרותיות ומכל מקום האיגוד מוסמך להורות על "כבילה" מסוג זה.

⁹ דברים ל"ב, נ"ב

¹⁰ העותרת סיכמה טענותיה באמירה ש"ההסדר הכובל בו נקטו ושאותו ביצעו הליגה הלאומית וקבוצותיה - אשר השעה למשך עונה שלמה את התחרותיות הספורטיבית בליגה הלאומית ברמות שנהגו בה עת התקבלה ההסכמה על העלאת שתי קבוצות - מחייב השעיית ההסכמה על העלאת שתי קבוצות מהליגה הלאומית לליגת העל ללא תנאי, למשך אותו פרק זמן שהליגה הלאומית וקבוצותיה הישעו מיוזמתן את תחרותיותן הספורטיבית, באמצעות הסדר כובל בלתי חוקי".

52. האיגוד הציג לעיונו חוות דעת מעמיקה ומפורטת שערך עו"ד דרור שטרומ, בר סמכא בתחום דיני התחרות¹¹, בשאלת "מעמדו של איגוד הכדורסל בראי דיני התחרות"¹². כיון שמסקנות חוות הדעת עולות בקנה אחד עם השקפתנו נדלה כמה מהן תוך הצגת דברים בשם אומרם:
- (א) "איגוד הכדורסל הוא גוף סטטוטורי – מנהלי לכל דבר ועניין וניתנו לו סמכויות בצד חובות שהוטלו עליו בדין"¹³;
- (ב) "מדובר בגוף מסדיר (רגולטור במהותו) שהתחום אותו הוא מסדיר הינו פעילות ספורט ענפיות. פעילויות אלה נעשות ברובן במתכונת של "ליגה"¹⁴;
- (ג) "...מקום שמדובר בהפעלת סמכות מפורשת שניתנה בחוק לגוף סטטוטורי (דוגמת איגוד הכדורסל) ...הרי שלא ניתן לראות בעצם מתן הסמכות ה"ריכוזית" הזו, בחוק, משום הפרה של דיני התחרות.
- (ד) הסמכות קיימת על פי חוק ודיני התחרות אינם יכולים לשמש מקור לגריעה ממנה או לערעור על קיומה"¹⁵;
- (ה) "...אין משמעות הדבר שכל פעולה של האיגוד בניהול ענף הכדורסל...תהיה תמיד חסינה מדיני התחרות. מכיון שהאיגוד פועל במגוון מישורים, כמו התקנת תקנונים, הפעלה וריכוז ליגות שונות ומשא ומתן עם גופים מסחריים בנוגע לזכויות שידור, יש לבחון בנוגע לכל מישור פעילות ולכל פעולה האם הם מטילים על שחקנים, מכונים, אגודות הגבלות יזומות אנטי תחרותיות במהותן...ביצירת הגבלות אנטי תחרותיות 'עירומות' אגב הפעלת סמכותו הייחודית והבלעדית [של האיגוד] באופן המטרפד יכולת תחרות בין ספורטאים, מועדונים, אגודות וכיוצא באלה עשויה לקום הצדקה לבחון את פעולת האיגוד בהיבט דיני התחרות"¹⁶;
- (ו) "...איגוד הכדורסל, בשונה מכל גוף אחר, רשאי לקבוע תקנונים שונים ולרכז את פעילותן של קבוצות הכדורסל אף שהדבר עלול היה, בנסיבות אחרות להיחשב 'תיאום בין מתחרים' ולעתים אף יש בכך כדי להגביל, במידה מסוימת, את התחרות ביניהם"¹⁷;
- (ז) "[כהדגמה בעניין הסדרים כובלים] ניקח למשל מקרה בו האיגוד מתקין תקנה בנוגע למאפיינים הנדרשים מכדור כדורסל רשמי לשימוש בליגה. תקנה זו משפיעה, מן הסתם, על שוק כדורי הסל ולה השלכות כלכליות. אולם כל עוד היא מותקנת משיקולים לגיטימיים של יצירת בסיס משותף לתחרויות ואינה מכוונת מראש... להגבלת תחרות מתוך הטיה למפעל זה או אחר, אזי דיני התחרות לא יחולו ולא יביאו לביטולה. זאת גם אם היא משפיעה על התחרות בשוק כדורי הסל"¹⁸
53. בחינת החלטת אי שיתוף זרים בראי המסקנות שנלקחו מחוות הדעת מוליכה לשלושה אלה: ראשית, ההחלטה בדבר אי שיתוף זרים התקבלה מכוח סמכותו של האיגוד כמאסדר משחקי הליגות שבענף הכדורסל. שנית, ההחלטה האמורה עשויה להיות נפגמת מכוח דיני התחרות אם היא נועדה להוות הגבלה יזומה אנטי תחרותית מכוונת שמונעת משיקולי הגבלת שוק מסוימים. שלישית, לא נפל פגם

¹¹ כיהן בעבר כממונה על ההגבלים העסקיים

¹² חוות הדעת נערכה במאי 2022. ממילא אין בה התייחסות קונקרטיה לעתירה שלפנינו.

¹³ פסקה 5 של חוות הדעת

¹⁴ פסקה 8 של חוות הדעת

¹⁵ פסקה 14 של חוות הדעת

¹⁶ פסקה 37 של חוות הדעת

¹⁷ פסקה 57 של חוות הדעת

¹⁸ פסקה 61 של חוות הדעת

בהחלטה משום שהיא הותקנה משיקולים שבאופן מובהק נובעים מן הנסיבות שהזמן גרמן בכוונה ליצור בסיס משותף לתחרויות הליגה הלאומית ולא מתוך מטרה של הגבלת שוק כלשהו.

54. חשוב לזכור - התחרות בתוך הליגה הלאומית כלל לא נפגעה שכן ההחלטה הגורפת בדבר אי שיתוף זרים חלה על כלל קבוצות הליגה הלאומית. אלמנט התחרותיות אמור להבחן בכל ליגה וליגה בנפרד. אם כל קבוצות הליגה נחלשות, ולצורך הדוגמא בלבד, הרי התחרות לא נפגעה. הדברים ברורים.

55. התוצאה היא שדיני התחרות אינם משליכים על חוקיותה של החלטת אי שיתוף זרים ואין כל צורך לבחון אם יש לבית הדין סמכות להורות לאיגוד, על בסיס חוק התחרות, לנקוט מהלך כלשהו.

הנחת בסיס שביסוד המתווה

56. לפי שהאיגוד הוא הגוף המאסדר של התנהלות ליגות הכדורסל, אין הוא זקוק להסכמת המנהלת בעניינים שמצויים בדלת אמות סמכות האסדרה שלו. זה הדבר בעניין שיתוף זרים בליגה הלאומית שמצוי בלעדית במרחב הסמכות של האיגוד. שיתוף זרים לא נכלל בין הסוגיות שבמחלוקת בין האיגוד למנהלת שהמתווה נועד להסדיר. לכן אין מקום לקרוא אל תוך הסדרי המתווה את עניין הזרים שלא נכלל בו.

57. ניתן לקבל את השקפת המנהלת שברקע נכוונתה לחתום על המתווה לשם סיום מחלוקת מצויה הנחה שהליגה הלאומית תתנהל באופן שיכשיר את העולות לליגת העל להיקלט בליגה העליונה. בכלל זה מצויה גם שמירת רמת משחק ותחרותיות בין קבוצות הליגה הלאומית.

58. אפילו תאמר שאי שיתוף זרים פוגם באיכות הליגה הלאומית או נוטל משהו מיכולתן של העולות לליגת העל להשתלב כדבעי בליגה העליונה, אין בכך משום פגיעה משמעותית בבסיס ההסכמה של המתווה.

59. משמצא האיגוד שנסיונות המלחמה מחייבות, לטובת התנהלות הליגה הלאומית, להורות על אי שילוב זרים, לא ניתן לראות בהחלטה משום שמיטת הקרקע מתחת לפני בסיס היחסים שבין האיגוד למנהלת. גם בהעדר זרים ניתן להפיק התנהלות תחרותית ברמה שאינה נופלת (ואם נופלת אזי רק במעט) מזו שהייתה מתקבלת בשילוב הזרים.

60. יתר על כן. גם אם העדר זרים מוריד "משהו" מרמתן המקצועית של הקבוצות, אין הדבר משליך על רמת הקבוצות בעת שיתופן במשחקי ליגת העל. הקבוצות שיעלו לליגת העל יכולות להתחזק, "להתחמש" ולהיות יריבות ראויות באותה ליגה בכירה ואפילו ששיחקו עונת משחקים בלי שחקנים זרים. נציין, ללא צורך, כי בהיסטוריה הספורטיבית, בענפים רבים, היו לא מעט מקרים בהן קבוצות שעלו לליגה עליונה, לכאורה קבוצות בעלות סיכוי נמוך להתברג באותה ליגה, זכו להישגים ספורטיביים מרשימים ואף זכו באליפות. ברור לכולם, מימים ימימה, שלאחר חיזוק, אימון והשקעת משאבים נדרשת עשויות קבוצות שעולות מליגה "מוחלשת" להשיג, פחות או יותר, רמת מפלס איכותית דומה לזו של קבוצות ליגת העל.¹⁹

61. משכך, הנימוק המרכזי, או אחד מהמרכזיים, בדבר החלשות הליגה הלאומית ועליית שתי קבוצות חלשות יחסית הינו נימוק שלא יוכל להיות לעותרת לעזר. גם אם מדובר בקבוצות חלשות "על הנייר" -

¹⁹ לפי הגיון הטיעון של המנהלת גם שיתוף שני זרים בלאומית מותיר את הקבוצה שעולה לליגת העל "נחותה" משאר הקבוצות שרשאיות לשתף מספר זרים גדול. אף על פי כן המנהלת אינה "שוברת את הכלים" בדרישה שלא להעלות שתי עולות מן הלאומית בשל פער איכות לכאורה בינו לבין קבוצות ליגת העל שמשתפות מספר זרים רב.

הן יכולות להפגיע בשנת המשחקים הבאה. ושוב, אלמנט התחרות, באותה ליגה לאומית, כלל לא נפגע משעה שהחלטה בדבר אי שיתוף הזרים חלה על כלל הקבוצות.

קיום המתווה בתום לב

62. מקיבוצם של דברים עולה שאין יסוד לטענה שהאיגוד מקיים את המתווה ב"דרך שאינה מקובלת" וממילא הקיום הוא בתום לב.

63. אכן שילוב זרים במספר מסוים במשחקי הליגה הלאומית מקובל מזה שנים. אולם הסטייה מן הדרך המקובלת הזאת לא נעשתה בהיחבא. היא נודעה למנהלת מייד עם קבלת ההחלטה. המנהלת לא כיהתה ביד האיגוד. אילו היה בסיס כלשהו למחשבה שהחלטת אי שיתוף זרים מהווה מימוש שלא בתום לב של המתווה היה על המנהלת, כצד למתווה, לכל הפחות לשלוח התראה על כך. במקום התראה התהוותה הסכמה שהיה בה משום קבלת הדרך שנטענת להיות "בלתי מקובלת"

פניית בית הדין אל האיגוד

64. בית הדין פנה אל האיגוד והמנהלת בבקשה לשקול גיבוש הסדר שמכוחו לא תצא פגיעה באף אחת מן הקבוצות בשתי הליגות. ביסוד הפנייה עמדה ההבנה שמוראות המלחמה גרמו די והותר נזקים גם בתחום הכדורסל בגזרה הצרה של הממשק בין שתי הליגות הבכורות. במציאות לא שגרתית זו (שהשלכותיה הקשות נשקפות מעמדת אילת ופניותיה) סברנו שיש מקום לכל הפחות לבדוק אפשרות לפתרון לא שגרתי.

65. גורמי האיגוד והמנהלת נפגשו לשם בירור האפשרות שהוצעה בהחלטת בית הדין (או אפשרויות אחרות) אך הדבר לא עלה בידן. לא לנו לדוק פורתא בטעמי אי ההצלחה האמורה. שבית הדין אינו מוסמך לחדור לתחומו של הגורם המאסדר ולתפוס את מקומו. איננו צריכים ואיננו מחוויים דעה על גישת האיגוד והמנהלת.

פסק הדין

66. מן המקובץ מתבקשת דחיית העתירה על כל היבטיה. כך אנו מורים. סדרי העלייה מן הליגה הלאומית והירידה מליגת העל נותרים על מכונם.

ניתן היום כ"ה אייר תשפ"ד (2 ביוני 2024) ויומצא לצדדים בדוא"ל

השופט פרופ' (בדימוס) עוזד מודריק	עו"ד גדעון פרייטג	עו"ד ברוך כזמן
נשיא בית הדין	חבר בית הדין	חבר בית הדין